

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Losonezi-utca 16 sz. a. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre . . . . . 4 frt.
Fél évre . . . . . 2 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca 24. sz. Rábely Miklós könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadó-hivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyilttér- és felszólalások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petitsor terfogata . . . . . 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után . . . . . 30 kr.

Nyilttér:

Egy sor . . . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönben minden hazai postahivatal. — Az előfizetések legezelszerűbben postaltalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

A magyarorság terjesztése.

I.

Múlt ősszel Sáros megye közgyűlésén felmerült a magyarság terjesztésének kérdése. Oly férfi szólalt fel ez ügyben, kinek a hosszú közpályán szerzett érdemei tekintélyt és tiszteletet vívtak ki számára polgártársai előtt; ki országosan ismert hazafi, ellenzéki ember, s mint ilyen ismeri az okokat, melyek hazánk és nemzetünk felvirágoztatásának akadályait képezik, s tudja jól, hogy az erkölcsi és anyagi tényezők nagy számának buzgó és mellékérdekektől független felkarolására és alkalmazására van szükség, hogy ez akadályokat lerombolhassuk s hazánk hajóját a jólét és valódi szabadság boldog kikötőjébe vezethessük. De mégis a jeles hazafi — Bánó József, s vele együtt Sáros megye nagy részt idegen ajku közönsége úgy van meggyőződve, hogy e nagy cél elérése végett legelső feladataink közé tartozik: a magyarság terjesztése. Azt kell elérnünk, hogy a magyar nemzeti nyelv és szellemnek az egész hazában elterjedése és megerősödése által előbb egy erős és egészséges nemzet-test jöjjön létre, mely aztán egyetértő munkával fáradhatatlanul működjek a jólét és szabadság oszlopának felépítésén.

Minél erősebb nyelvben valamely nemzet, annál hatalmasabb és biztosabb élete van. Ezt bizonyítja a történelem s a világ minden most élő nemzete. Egyik sem mulasztja el tehát, de lázas buzgalommal működik azon, hogy nyelve és irodalma terjedjen, ezért a legnagyobb áldozatokat meghozni nem tartja tulságosnak társadalmilag és törvényhozásilag, buzditással és jutalmazással s a kitelhető erőszak minden önérzésével dolgozik nyelvének terjesztésén, nemzetének szaporításán. Oly népek tesznek így, melyeknek nyelve ismeretes mind az öt világrészben s nem félhetnek attól, hogy az enyészet sorsára jutnak valaha. Ezekben az országokban vannak társulatok ezer meg ezer tagtárral, számos milliónyi tőkével arra a célra, hogy a föld kerekességén elszórt ugyanazon nyelvű testvéreket, segélyezzék s a nemzeti nyelv terjesztését minden lehető eszközzel elősegítsék. Erre van hivatva a német „National

Verein.“ a hatalmas moszkvai szláv liga, a svéd világhírű egyesület, a francia szövetség, az angolok egyházi és iskolai társulata, sőt az „Alliance Israelite“ is e célra alapult, és feladatát mindenik nagy sikerrel oldja meg, Németország germánja teszi a lengyeleket s az egy évtized előtt visszafoglalt Elzászban és Lotharingiában asszimilálódtak az éles ellentétek, még pedig a németek javára, pár évtized kell még s a két tartomány oly derék német lesz, mint akármelyik hercegség Poroszország belsejében. Az angolok kivívták a győzelmet az amerikai egyesült államokban s az angol nyelvet vallja ott urának minden nemzetiség; bármely állami szolgálat vagy hivatal zárva van az elől, ki az állami nyelvet nem tudja. Így szaporodik Amerikában az angol nemzet évről-évre, millióról millióra. A francia boldog, annak nincs szüksége pressióra nyelve terjesztése végett; benn hatalmas egységet képez, nagy tömegben; künn, idegen országokban, diplomatiában, kereskedelemben rajongással határos előszeretettel nyilvánul nyelve iránt. Oh de sokan vannak Magyarországon most is, akik magyarnak vallják magokat, de azért gyermekeik nevelése és tanításánál fontosabbnak tartják a francia nyelvet a magyar nyelvénél.

És a szlávok mit nem tesznek nyelvek és nemzetiségök terjesztésére? Tudjuk szomorú tapasztalásból, szemünk előtt folytak le a legpiszkosabb üzelmek, melyeket csak nálunk is elkövetnek, nálunk, a magyar alföldön, melyet őseink foglaltak el, hőseink védelmezték meg századokon át, tehát a melyhez ezredéves történelmi mult ad nekünk magyaraknak legszentebb jogot. Itt, e földön fejtik ki a mindenféle szláv rokonok legnagyobb erejüket nyelvek és nemzetük terjesztésére. És mondhatni, nagy sikerrel, nagyobb mint magok is gondolják. Hozzájuk járulnak a németek és románok. A germanizáció az nem az utolsó évtizedek szüleménye. Magyarországon megkezdtek ezt akkor, midőn az első Habsburg király trónra lepett. Háromszáz esztendeig folytatták nagy sikerrel. De a negyedik században felébredt a nemzet, látta hogy hova jutott, s érezte, hogy megvannak számlálva lapjai a

világtörténet nagy könyvébe, ha új vért új élet nem önt a nyomorult nemzettestbe, mely annyira engedte magát elbénítani. Meggyuladt tehát szerény lámpája a nemzeti nyelv és irodalmi munkásságnak. Nagy lelkek dicső munkája volt az, kik nélkül már azt se tudnák most róluak, éltünk-e egyszer?

Ekkor már nehezebb lett a germanizálás, harezra került a dolog, s végre győzött a nemzeti önérzet és a német nyelv kiejtette kezéből a zászlót. De nemsokára veszedelmesebb ellensege támadt a szlávokban. Veszedelmesebb százsor, mert nem nyilt harezban folytatja munkáját, de titokban alattomosan akarja aláásni a nemzeti kultúra templomát; s míg mi azt mondjuk, hogy a magyarság erősödik, nyelvünk terjed, addig ők titokban mosolyognak, mert tudják jól, hogy elfogult önhittség és lelki vakság mondja nekünk e nagyzó szavakat.

Nem igaz, nem szaporodunk! fogyunk! Az idegen nemzetiségek gyűrője mindjobban szorítja össze a magyar elemet. Bánó József szava s lelkes felhívása nem volt üres szó, hanem egy igaz magyarnak, nemzetét féltő szózata az egész hazához, de különösen azokhoz a megyékhez, melyek a magyarság határát képezik. Ezekhez tartozik Gömörmege is.

A megye népoktatásügyi állapota 1880/1. tanévben.

(Vége.)

Az iskolák évi jövedelme készpénzben 77556, terményben 58753 összesen 136309 frt. Ingatlan vagyonból melynek értéke 152413 frt. befolyt 19679 frt. 100768 frtnyi tőkéből 8387 frt. tandíjból 23742, állam segélyből 6565 községi segélyből 27402, egyházból 41661, egyebekből 8873. Ebből kiadott rendes tanítók díjazására 100768, segédek és kisegítőkre 13326 frt. fűtés, tisztogatás kisebb javításra 7529. tanszerekre 825, Szegény gyermekek tankönyveire 743, melyhez a nemzeti pénztár 160 forinttal járult, egyebekre 13118 frt. Átlag esik egy-egy iskolára 451 frtnyi kiadás, egy rendes tanító fizetésére 360, egy segédre vagy ideiglenes kisegítőre 195 frt. Müködött pedig mint rendes tanító 280, mint segéd tanító vagy ideigl. kisegítő 67, összesen 347. Ezen évben szerveztetett 3 új tanítói állomás. Tanképesítő okmánya van 284-nek, nincs 63-nak, ez előbbiek száma emelkedett 5-tel. A tanítók után maradt önzvegyek és árvák közül huzt évenkénti 84, illetve 25 frtnyi

T Á R C Z A.

Az orosz karaván-thea.

Oroszország még 1727-ben, s így több mint másfél század óta, lépett kereskedelmi összeköttetésbe Chinával. Azóta szakadatlanul folytat thea-kereskedést a mennyei birodalommal — a nélkül, hogy annak üzelmében, annyi éven át, bármily lényegesebb változást hozott volna létre; pedig az, több tekintetben hiányos, hibás, s korszerű változtatásokat igényelne. Igaz ugyan, hogy legújabb időben, itt is némi módosítások léptek életbe, azoknak eredménye azonban látszólag nem igen kielégítő.

A thea Chinából Kiachtán keresztül jut Oroszországra. De mennyi és mily akadályokkal van egybekötve a hozzájutás, mely a hosszadalmas és fáradságos ut, a lassu és rosz közlekedés miatt nagyon meg van nehezítve, ezt mondanom és bizonyíthatni felesleges; mind ennek elhárítása tekintetéből, történnek újabb időben szállítmányok Szibérián át, az Irtsich mentén fekvő Semipalatinsk városán át, mely közel esik China nyugati határához. S habár e város fekvése némi előnyököt nyújt is, azért korántsem szállíthatik oly nagy mennyiségű thea azon át, a milyent egyelőre gondolnánk; mert ez uton ismét más nehézségek, különösen pedig a magas vám, képezik az élénk forgalom megakasztását. Átlag, az évenkénti összes bevétel mintegy 8—9 ezer pud, 128—144 ezer klg., körülbelül 350 ezer rubel értékben, de melyben az ugynevezett téglathea, egy a legsilányabb faj is befoglalatik. Tudva van, hogy ezen thea juh és marhavérrel keverve gyuratik együvé, s azután apró négyszögű táblácskákra vágottan — akár egy-egy kis téglát képez, megszártva jó forgalomba. Leginkább Oroszország s a vele határos tartományok nomád népei fogyasztják, és Semipalatinskból szétküldetett mennyisége pedig 50 ezer rubelre tehető.

Ezek mind hivatalos számadatok; de mondanom se kell, hogy az orosz birodalom roppant nagy kiterjedésű határain át a csempészetnek elég tere és alkalma van, s hogy a dugáruskodás korántsem vesztegel. Azonban, mielőtt

ezt illetőleg szólanék, meg kell említenem, hogy a mostani árszabály életbeléptetését megelőzően, azaz 1819. előtt, a behozatalt szabályozó elv és módoszatok észszerűbbek voltak. Csupán csak a theát véve, ez árut Oroszországban minden európai határon ép úgy, mint Kiachtán keresztül be lehetett hozni. 1820-ban a védrendszer állítatott fel, s ez időtől kezdve a thea behozatala a mondott város kivételével minden más uton szigorúan megtiltatott.

A thea ára Oroszországban, a többi európai piacon levő árrakkal pérhuzamban, aránylag felette nagy.

Meglehet, talán nem lesz egészen közönyös valami, hogy ha ezen szerfelett magas árak okait puhatoljuk. Lepzeletlenül nyilvánulnak pedig azok magában a theakereskedés minőségében. Mostanáig a Kiachtán történt theabevásárlások, a törvény által szabályozták. Ennélfogva az üzlet korlátolt szabadon meg nem ejthető, mint bárhol másutt; a vevő nincs jogosítva a fizetést bizonyos időre, saját kényelme szerint kikötöni; hanem tartozik azt, a mint elő van írva, teljesíteni. Huzamosb ideig azt követelte ez előírás, hogy a fizetés csereárukkal történjék. Minek folytán a theaért, orosz áru- és iparezikkkel, nevezetesen gyapjuszövet, pamutbársony, cserzett bőrök, szörmeárúk és egyéb terményekkel fizettek. Nagyon természetes, hogy ez által végtelen késedelem támadt; a mennyiben a felajánlott csereáruak a chinai kereskedőktől előbb megbeszéltek, mire a valódi érték megalapíthatása végett az orosz vevőkkel huzamos alku állott be, mely végre is azt eredményezte, hogy az egy vagy a másik részről jelentékeny leszállítást szenvedett. Végre, hogy az ügy ilyen állásban legalább részben javíton a kormány, 1855-ben az ügyletek elveit oda módosította, hogy Kiachtán a theaért cserebe adott árúk bizonyos összeg külföldi pénzzel pótolthatassanak, ugy azonban, hogy az összeg a kézműárúk értékének egy harmadát s a szörmeárúknál azok értékének a felét tul ne haladja.

Ugy szólván mind e pillanatig, a mit megjegyeznem se kell, — a nemes érez Chinába vándorolt, kivált a dugárusok és csempészek által; de ezen rendelet óta a nischni és a moszkvai kereskedők, kik Chinával Kiachtán át ke-

reskedelmi összekötésben állanak s mind a két kormányzó-ságban üzletek és gyárakkal bírnak, hol kiválólag a chinaiak által kedvelt és keresett ipar- és műzikket gyártják, — azóta, hogy a törvény követelésének is eleget teyének, azon gondolatra jöttek, melynél fogva az orosz ezüstpénzt különféle tárgyakhoz foglalva — facon — alkalmazták, így theatálekák, vizkannák s többféle edények és eszközöket díszítettek vele, oly formán mint például az ötvenes évek elején a nálunk igen divatosá lett hat pökrajézáros karpereczeknél. — s azokat az adásvévesnél feldolgozott pénznek nevezték. S az így átváltoztatott pénz, mint áru, Kiachtába került, törvényes fizetési eszköz gyanánt.

De visszatérve a theának Oroszországban felette drága mivoltára, ugy ennek oka más részről abban is rejlik, hogy ama helységek melyek theát termelnek rendkívül távol esnek s a szállítás is igen nehéz és terhes.

A theaültvények és termelők, hol és a kik különösen a kivitelre természetek, többnyire és leginkább China déli részein, a tengerhez közel vannak, jelesül: Canton, Fukiang, Schanghai, Emoi sziget, Ring-Po-ban és a többi, mely földrészekben az idegen kereskedelmek nem csak a kikötők nyitják, hanem angol és amerikai üzletemberek összeköttetéseként fogva, állandó irodák és raktárakat rendeztek be s tartanak fel.

Az összes theamennyiség, mely Kiachtán keresztül s Semipalatinszkon át kerül Oroszországra, Schensi kerület főhelye Futschan-ból hozatik. Különbön a Semipalatinszkba menő szállítmányok egy másik uton is történnek; délnyugati irányban vonulva, Kiachtát mellőzve, a Dschungar földön át az altai hegységet érik, s az Irtsich partjain fekvő Semipalatinskot ugy érik el. A schensi vidékrol máskülönbön jelentékeny mennyiségű thea Lanton és a vele határos kikötőkben Angolország, vagy általánosabban mondva, Európa és Amerikába küldetik szét.

A mi a thea minőségét illeti, ugy látszik, hogy az mint minden más földművelési termény, a talaj miként miveltetésétől s a thea eszere hogyan gondozásától feltetelzetik. Az oroszok, kik a chinai földrészeket, hol a thea nagy kiterjedésben termeltetik, meglátogatták, állítják, hogy

nyugdíjintézetét segélyt 7 özvegy és 6 árva. A magyar nyelvet bírtó oktató képességgel beszédben és írásban 322, csak beszédben 20 tanító, csak némileg érthetően 5. A tanítás kellő sikerének útjában állanak; a tanulók későjelentkezése és sok mulasztása, szükséges taneszközök és czélszerűtlen butorzat, valamint főleg a nem képesített tanítóknál tapasztalható methodikai képzettség hiánya. Innen van, hogy az előirt tantárgyak egyike-másika több iskolában nem is tanítottatott, vagy középserű kívánalomnak sem felelt meg. Ezen kategóriába esik iskoláink 20%-a. Az egyes tantárgyakra át menve tanítottatott a hit és erköletan, olvasás, írás jegyszámolás, ének valamennyi, a fejszámolás 261, a nyelvten 267, az anyanyelvi beszéd- és ért. gyakorlatok 271, hazai földrajz 285, hazai történelem 277, általános földrajz és történelem 206, természettan 253, természetrajz 268, gazdasági és kertészeti gyakorlat 237, polgári jogok és kötelesek ismerete 245, testgyakorlat 227, rajz 161 iskolában. A női kézimunka az utolsó 5 év alatt 114 iskolában tanítottatott s az eredményt 63 iskola mutatta be az orsz. nőpar kiállításán, hol kettő ezüst, 51 pedig bronz érmmel lett kitüntetve. — A háziipar különféle ágainak tanítása 95 iskolában honosult meg, u. m. a szalmafonás 40, kosár-, szakajtóka-, pokrócz-készítés 20, fataragás 23, borda készítés 3, mintázás 4, cartonage, könyvkötés 4 iskolában. A magyar nyelv tanítási sikerének előmozdítására nagy befolyással voltak a múlt évben és a nemzeti pénztárból és a Minisztérium által kiosztott jutalmak s magyar olvasókönyvek kiosztása szegény tanulók között. Mert a 148 nem magyar tannyelvű iskola közül 67-ben mint másodtannyelv használtatott jeles sikerrel, 62-ben tanítottatott elégséges, 19-ben csekély sikerrel. Iskolai takarékpénztár csak a R-szombati Fábri-féle leányintézet és a pohorella gyári iskolában volt életbe léptetve jó sikerrel. Iskolai anyakönyvet vezetett 233, felvételi naplót 303, mulasztási naplót 272 iskola. A kir. tanfelügyelő meglátogatott 104 iskolát. Ez a gömörmezei tanügy 1881. évi állapotának rajza. Ha azt főbb vonásaiban az 1869-iki adatokkal összehasonlítjuk a következő képet. Ha bár a tankötelesek száma 1389-czel fogyott, emelkedett az iskolába járóké 7224-gyel vagyis 46%-kal. Egészen újból szerveztetett 20 népiskola, 2 polgári, 4 ipar iskola 54 tanítói állomással, új iskolaház épült 67, új tanterem 41 helyen. A belső felszerelés kiegészítése, a tanítás czélszerűbb vezetése s így a tanítási siker fokozása evvel lépést haladt s így habár nem is rohamosan, de minden még sok tekintetben meglevő fogyatkozásaink dacára a népk. törvény hatásai megyei tanügyünkre senki sem vonhatja kétségbe.

Rimaszombat, 1881. december 10-én.

Gróó Vilmos s. k. kir. tanfelügyelő.

Kövezetünk.

— Ez már mégis plusquam — káromkodék X. ur. ki valamivel sebesebben hajtott a főtérrel befordulva a jánosi-utczába, midőn kocsjának „federje“ egy roppanással felmondta a szolgálatot.

Megtörténik biz ez más halandóval is minden héten egyszer-másszor ha nem lépésben megy, hogy „leül“, erősíté Z., kinek ily adatok gyűjtése módjában áll. Igen nagy szolgálatot tennie, ha a tek. városi tanácsnak ez adatokat benyújtáná, hogy — ha lehet — döntő argumentumul lennének felhasználhatók, s a jánosi-utca kövezete kérdésében támadt ellenzékelt velők meggyőzn.

— De hát azok a kókátyuk! Bizony magam is nem egyszer másodfelet léptem, valahányszor nem jutottak eszembe „seyllaink“.

Majd ha befűdi ezeket a jótékony hó, akkor biztosítva vagy atyámfia holmi botlás, lábfejzem s hasonló malheur ellen, . . .

Az igaz, hogy sajátságos kövezetünk van. Mikor az „ősök“ Rimaszombat városának kiköveztetését elrendelték s megfogadták a mestert, a köve-

zés mestersége még nagyon alacsony nívóan állott, azt tartván először, hogy sokkal czélszerűbb, ha apróbb köveket rakunk le, mert elkopván, kevesebb fáradsággal és költséggel helyettesíthetők; másodsor, hogy lapos oldalával a követ okosabb lefelé fordítani, míg kiálló esucos része a használatkor könnyebben lekopik. Így lőn kövezetünk a lábák tyukszemének tenyészto fészke s áldása „lábtüyművészeinknek.“

Az elkényeztetett lábák azért mégis Budapest asfaltja után sohajtoznak. Hiu ábránd! Látszik, hogy elfajul a nemzedék! Azért se hallgassunk senki szavára. Jó nekünk így is. Először ne járjunk sebesen, mert ez rontja az egészséget, már pedig ez a fő, meg aztán megszokjuk a fontolva haladást. Másodsor, kik lábainknak cipő és esizmával való ellátásáról gondoskodnak, lételük egyik főfeltételét vesztenék el. Tehát: „Leben und leben lassen!“

Csak egyet. Gondoskodjunk egy specialistáról, ki a tyukszemek kezelését községi honorarium mellett fogja átvenni.

Kinek kemény talpa alatt a kő „tapediroztassa ki“ cipőjét, vagy rugókkal csináltassa meg. Cipészeink szabadalmat kérhetnek ily rendszerű lábtüyük készítésére. Divatba jönnek talán más városban is, ha hasonló kövezettel dicsekedhetnek. Elnevezhetik azokat az új rendszerű cipőket: „kövezetnyomás és tyukszem ellen biztosító, ruganyos talpu lábtüyüknek.“

Egykor szidtuk amugy magyar Miskásan azon gömörmezei es. kir. főnököt, ki a főtér kövezetét fölszedette, hogy ott parkot teremtsen; de mi nem akartuk, hogy ott bornyulegő legyen, hol asszonyaink tyukot, libát vásárolnak, s e miatt a külső piacra szoruljanak ki. Gondoskodva volt hát, hogy a giz-gaz, mely hivatva volt a park alanyát megalkotni, onnan eltávolíttassék,

Amde: tempore mutantur et nos mutamur in illis.

Igaz, hogy a nemes város újra nem kövezteté ki, a miért halát mondunk a tanács bölesességeért, mert másfelé csak bagariában lehet járni, ez oázon mindig lackos cipőben is sétálhatunk. Ezer szerencse, hogy egy nemes emberbarát, kit az igaz sokat szidtak, a miért a temető parkká varázsolt — enyhet adó fasorokkal vette körül azon tért, mely most már a hasznost egyesíti a széppel, azaz a kofák sátraiak költői kifejezést nyujt.

Ezen kövezetmentes szigetre meneküljön, ki a trotoirtól iszonyodik, mert az államot nem arra való hogy a gyalogjárók respectáltassanak, levén az kizárólagos eszköze a szekerek közlekedhetésének. Meg aztán mit nyer vele bárki, ha megjön a kavicsolás ideje?! Vödörből eserberbe jut.

Ezeknél fogva, mert esupa sétálásból megélni nem lehet; s mert hivatalos, üzleti teendőink többnyire és leggyakrabban a crimmalis járókat (nem többé járda!) taposni kényszeritene, azon jámbor óhajítás emelkedik lelkünkől a magas ég felé: vajha a következő évszázad Rimaszombat utczáinak járóit (trotoir)hanem épen asphalttal, de minden esetre faragott kövekkel kiburkolva találná!

Hiszen odáig már nem egészen husz évig kell várnunk!

Trachyt.

A rimaszombati kaszinó 50 éves története

Baksay Istvántól.

(Vége.)

Két hónap mulva a kaszinó, felsőbb engedély mellett a „három róza“ vendéglő régi termeibe bevonulván nov. 1-én ismét megnyitott; azonban rendeletet kapott, hogy köréből a politika teljesen kizárassék s a záróra szigoruan megtartassék.

De az első hónapokban egyéb dolog volt, a kaszinót békén hagyták.

1851. jul. 15-én már köteletségévé tétetett a társulatnak, hogy alapszabályainak betérjesztése mellett, további fennállhatásáért, felsőbb helyre folyamodjék. — Az engedély, a kassai es. k. kerületi főispáni hivataltól, azon évi szept. 23. — 10.945 szám alatt adatott ki. — Ezentul a statisztikai kimutatást évről-évre be kellett terjeszteni, az igazgató tartozott, a politikai hatóságnak minden közgyűlést előlegesen bejelenteni, s azon a es. k. biztos több alkalommal személyesen is megjelent.

Az ilyenemű folyamodásokat 1853. és az 1856. évben ismételve megkellett újitanunk, még pedig ez utóbbi alkalommal, a folyamodásokról, az alapszabályok német fordítását is hozzá kellett csatolni.

Egyéb baj is volt. — A kaszinói számadás 1855-ben 320 frt. — 1856-ban 427 frt 28 kr. — 1857-ben 594 frt 52 kr. adóssággal leginkább ki nem fizetett bolti követelésekkel záratott le.

Igazgató volt ez időben Dapsy Frigyes, pénztárnok Sütő István, három-három év ota; jegyző 1851. óta Baksay István.

1858-ban igazgató lett: Széplaki Lajos, pénztárnok: Ethey Frigyes, jegyző: maradt. A háztartás vezetésével pénztárnok s jegyző bizattak meg. — De kivált a könyvtár körül, nagyon takarékoskodni nem lehetett, s nem volt szabad.

Midőn 1851. év elején jegyző, a teljesen elhanyagolt állapotban levő könyvtár rendezésével s az arra való felügyelettel megbízott, egész könyvtárunk egyetlen kisebb szekrényben is nagyon könnyen elfért s egy népebb

kaszinó igényeinek épen nem felelt meg; de a könyvtárra tett tetemes kiadások mellett is pár év alatt nem csak minden nemű adósságunk törlesztve lett, de jótékony czélokra is áldozhattunk.

Midőn 1859. szept. 18-án Lenner Ferdinánd, a magyar írói segély-egyletnek, a „Pesti Napló“ azon évi, épen asztalon fekvő 210. számában megpendített eszméjét melegen ajánlta, a választmány nem csak szerencse-kivanatával üdvözlé a hazafias eszmét, hanem azt is elhatározta, hogy a megalakulandó segély-egyletet tehetségéhez képest gyamolítani is fogja, s erről a „Pesti Napló“ szerkesztőségét jegyzőkönyvileg értesíté. jegyzőkönyvünk kivonatát a „Pesti Napló“ nagy elismeréssel közölte, sőt abból mintegy buzditással, majd minden magyar lap átvette. — 1861. jan. 1-én pedig kaszinónk, a több mint 11 évi tetszhalál után feltámadott Kisfaludi-társulatnak lett 100 forinttal alapítójává.

1860. apr. 19-dikén a kegyelet adóját fizettük le, midőn Széplaky Lajos igazgató, gróf Széchenyi Istvánnak azon év s hó 8-án történt halálát jelenté s a választmányt felszólítá, hogy a legnagyobb magyarnak emlékét jegyzőkönyvileg is örökítse meg.

Széchenyi István mig élt, megérte, hogy nyg tiszteljek mint egy halottat, kiről esak a dicsőítés beszél, csak a nehez óhajítás, mely a halottakat visszakivánja a sírból; halhatatlanságából csak egy hiányzott, a halál, azt nem kerülgeté, eléje ment! Elsőrendű csillagok az égen sincsenek nagy számmal, amde azoknak száma a legsűrűbb csillag-hullások után sem kevesbedik avagy csak egygyel is, nekünk Széchenyivel Siriusunk hunyt le, kinek tenyéhez mértük, és méltán elsőrendű csillagainknak ragyogását!

A választmány igen kis mértékben velte lefizethetni kegyelete adóját a nagy hazafi emlékének, midőn elhatározta:

1. A társulat minden tagjával 6 heti gyászt ölt.

2. A nagy hazafi emlékére f. hó 22. napján tartandó requiemem s gyásztiszteleteken, minden templomban testületileg veszen részt.

3. Termeinek egyikét örök időre gr. Széchenyi István arczképével díszítendő fel.

4. Az országos Széchenyi-emlék emeléséhez 25 frttal járul.

5. Indítványozni fogja, hogy a városkert jövőre Széchenyi-kertnek neveztessek.

Már 1847. végén pendített meg kaszinónkban a takarékpénztár eszméje, az alapszabályok is megalkottattak, s a kaszinóban az aláírás is megnyitott, de a nagy események akkor leszorították a napirendről, a takarékpénztár ügye elmaradt s ez által a város polgárai nagy valságtól menekültek meg. Az ötvenes években legyőzhetetlen akadályok gördítettek ily nemű színtézetek elé. — 1861-ben végre az idegen kormány megszűnéen, az ügy a kaszinóban ismét felelevenített s felállítására most már a sikeres intézkedések szintén a kaszinóban tétettek meg.

E terem eredetileg színház volt, de a színi előadások már régóta a nagyobb teremben tartatván, használatlanul hevert, kérelmünkre 1864-ben engedtetett át a városi közgyűlés által mellektermeivel együtt kaszinói helyiségül, saját költségünkön átalakítván, egy díszes estélylyel avattuk fel azon év szept. 11-én.

Az 1864. év december 10-ike szinte nevezetes nap, vagy inkább nevezetes este volt nálunk, ekkor gyujtattak meg az első petroleum-lámpák terveinkben.

1867. január 6-án jegyző 16 évi kitartó hivataloskádása elismeréséül, vagy talán előhaladotti kora iránti tekintetből igazgatóvá promoveáltatott, jegyzővé választott Lengyel Andor, pénztárnok maradt.

Irodalmi czélokra, a hírlapokkal s folyóiratokkal együtt, évenként öt-hat száz forint fordítatván, könyvtárunk gyorsan szaporodott, egyik nagy könyvszekrényt a másik után kellett készíttetnünk, a könyvtárnak rendezése ismét szükségessé vált, s ügybuzgó új jegyzőnk 1869-ben újlag rendezte azt, s a könyvek sorozatát a tagok kényelmére nyomtatásban is kiadta.

Azonban a díszes s kényelmesen bebutorozott terem egy hosszú évszakon át, midőn a természet ellenállhatlanul a szabadba vonzza az embert, évenként üresen maradtak, s alig látogatta azokat pár óráig egy-két olvasó; az egyletnek régi óhajítása teljesült, midőn 1877-ben egy a város által ajándékozott szép helyen, egy harmadrészen a kaszinó pénztárból, két harmadrészen a tagok előlegezéséből, egy lövöldével összekötött díszes nyári kaszinót építettett.

1879. jan. 5. igazgatóvá választott Török János ur, a lelépött igazgatóról, e hivatalában töltött 12 év, általában kaszinói hivataloskádása 28 éve után, a jegyzőkönyv meleg elismerő sorokban emlékszik meg.

Ugyanezen alkalommal lépett vissza 21 évig viselt hivatala után Ethey Frigyes pénztárnok is. Elődjétől 594 frt adóssággal terhelt üres pénztárt vett át, — s a költséges átalakításokra, nagyobb építkezésekre, a terem egészen új bebutorozására, különösen pedig a könyvtárra s hírlapokra tett tetemes kiadások mellett, a pénztárnoksága alatt szerzett 5 db takarékpénztári részvényen s 641 frt tagsági díj követelésen kívül 578 frt 6 kr. tőkésített összeget s 249 frt 54 kr. készpénzt adott át utódjának Liszka József urnak. A számoknak értelme van, a számok beszélnek!

Legujabban nemesak a társalgó terem kényelmesb butorizzattal rendeztetett be, nemesak a külesiu emelésére fordítatik folytonos figyelem, de a könyvtár is újlag rendeztetett Bodor István tanár által, az új könyvsorozat is ki nyomtatott.

Török János igazgatót kívül az egylet tisztviselői jelenleg, pénztárnok: Tóth József 2 év óta, jegyző Institorisz Endre 6 év óta. Segédzeméjete: udvarnok Bódi István, tekeőr Molnár Ferencz. Rendes tagja van az egyletnek 181, időközű tagja 17. Hírlapot, szépirodalmi közlönyt, vegyes tartalmu s élezlapot járat összesen 29. könyvtárában van 1148 munka 2961 kötetben.

Ezzel kaszinónk 50 éves történetének s ismertetésének rövid vázlatát befejezem. — A letűnt félszázad véghatáráról jól esett lelkemnek még egyszer visszapillantani, nem csak azért, mert ez 50 év teljes három negyedét mint az egylet tagja, közel három ötödét pedig mint hivatalnokta töltöttem el, de mert bennem is, mint mindnyájunkban, oly sok kedves emléket újítanak meg a letűnt évek s e barátságos falak.

Mivel tette volna kaszinónk méltóbb módon emlékeztetésé a mai ünnepe, mint az által, hogy termét három nagy hazánkfiának Széchenyi Istvánnak, Deak Ferencznek s Kossuth Lajosnak arczképeivel díszítette fel! melyek közül Széchenyi

a thea-levelek minősége, legkivált annak hogyan kezeltetésétől függ, különösen pedig mint száretelik — szedik, — azt, mert egy és ugyanazon cserje rendszeren két három termést is ad. Az első, a még fejletlen igen zsenge virágbimbók s gyöngye levelkéből áll: ezt nevezik virágtheának, Blüthen-thee; — a második finom, de már kifejlettebb levelek gyűjtését képezi; a harmadik, melyet az egészen kifejlett, érett, vagy mondjuk elvénült levelek nyujtanak; végre a törmelék, száraz vagy beteg levelek a téglatheát szolgálatják.

Oly messze távol vidékről kerül tehát a thea, mig Oroszországba jut. Megjegyzendő, hogy mig Moskvába hozzák, hét, tíz hó, gyakran több is letelik mig utban van. Az ut, melyet elszállíttatása igénybe vesz, hihetetlen hosszú. Schensiből Kiachtáig például 5 ezer werst, — orosz mértföld, a távolság ezimen Moskváig 6 ezer, összesen tehát 11 ezer werst, majdnem 3000 mértföld. Az akadályok és veszély, melyeket ily hosszú uton leküzdeni kell, képzelhető, de számosak is. Továbbá szembe kell szállani a különböző égallyi viszontagságai s igen nehéz küzdelmekkel Futschambul, vagy a már ismertebb Schensi vidékről, eleinte a theát tevé jkaravánokon vitték Tsin-Schan városában az azt tartalmazó ládák és kötegek levéttettek, s hogy kézbe továbbvihetővé tétessenek, megabronesoltatva, foganatyukkal láttattak el, így kerül az a hegységen át embe-rektől vitetve. Azután leviszik a folyókhoz mig nem a tengerhez jut, hol legalább egy hóig, hajó és bárkákon ide oda fuvarozzák illetőleg hajoztatik, mig nem Tien-Tsin város kikötőjében megállapodnak véle. Itt ismét tevék vagy ökrökre rakják fel s körülbelül négy vagy öt havi fáradságos uton érkezik Kiachtába. Innen, előbb tengelyen, majd ismét vizen szállíttatik, következő sorrendben: a Tom, az Intisch, az Obi, a Tura, és a Kama folyó vizeken majd fel, hol lefelé, mig nem a Volga folyomat érik, hol Nischni-Novgorodban leraktározzák. Nischni-Novgorod igen nagy kereskedő város, s az orosz kereskedelemnek a birodalom belsejébe való főpiaczat képezi.

Kunszt János.

Istvánnak valódi művészettel kiállított gyönyörű arcképét épen ezen ünnepélyes alkalomra Tóth József, társulati pénz-tárnok, volt gymn. rajztanár festette, s ajándékozta a kaszinónak, mely által nemesak nagy mértékben emelte az ünnepély fényét, de az egyeletet egy remek művel gazdagította. Legyen e három arckép egy közös oltárunk, a nemzeti jólét, alkotmány s szabadság e politikai szentháromság eszméjének oltárképe, s ez oltár előtt legyen buzgó fohászunk ma is: Isten áld meg a magyart!

Neked pedig jubilált kaszinónk, második otthonunk, szivesen kívánom, hogy mai ünnepélyedat kövesse még az örömapok hosszú sorozata. En már nehezen érem meg, de kívánom, hogy önök közül éljek meg mentül többen kaszinónk évszázados jubileumát, s ismételjek akkor mai kívánatomat, hogy a mi kaszinónk, Rimaszombatot városa díszére sokáig éljen!

Rimaszombat, Jan. 6.

A gömörmezei művészeti és régészeti kiállítás ügyében ma tartotta meg alakuló gyűlését a bizottság, mely elnökül Szontagh Bertalan alispánt, jegyzőül dr. Löcherer Tamást megválasztván, a kiállítás előkészítése iránt tanácskozott.

Miután a bizottság indokoltan találta, hogy a megyénkben létező s a megyét közelebről érdeklő műkészek és történelmileg nevezetes emlékek — ha csak műtörténeti szempontból is — összegyűjtessenek és kiállítsanak, megjelölte egyszersmind a kiállítás célját. E szerint feladata lesz:

- 1) feltüntetni a megye területén lévő festészeti és szobrászati műveket, főleg a köztünk élt és élő művészekét.
- 2) megismertetni a megyénkben találtató régiségeket és történelmi emlékeket.
- 3) szakjelentésekbe foglalni azon eredményeket, melyek a kiállításon lesznek feltüntetve;
- 4) előkészíteni a megalkotandó megyei muzeum programját.

A kiállítás fontosságához képest tehát első sorban határozatba ment, hogy erre nézve a megye pártfogása kértessék ki.

Tekintetbe véve, hogy a kiállítás rendezése jelentékeny költségbe kerül, kérvényileg fognak megkeresni az ipar- és kereskedelmi miniszterium, Rimaszombat városa és a gömörmezei pénzügyeteket, ugy szintén a tárgyak díjmentes szállítása és a kiállításra utazók részére adható vasuti kedvezmény iránt a vasuti igazgatóság. Ha netalán a kiállítás pénztárában majd felesleg marad, az a helybeli gymn. rajzkola fölszerelésére fog fordítani.

Hogy pedig a zárlat sikere kellőleg biztosítsák, szükségesnek találta a helyi bizottság egy nagy megyei kiállítási bizottsággá alakulni. E célból mindazok, kik részt bírtokukban levő műtárgyaikat a kiállítás tartamára átengedni hajlandók, részt az egyes vidékeken szétszórt műkészek egybegyűjtése által az ügyet előmozdítani hivatva vannak, föl fognak kéretni a megyei kiállítási bizottságban való részvételre.

Ezen előintézkedések végrehajtása egy szűkebb körű bizottság feladatává lesz. Mihelyt a meghívottak nyilatkozatai beérkeznek, a nagy bizottság kezd meg működését.

—y

Rajztanfolyam nők részére.

A női foglalkozás különböző nemei jelentékeny részben veszik igénybe a rajzolás ügyességét. Erre a nők minden lépten-nyomon rászorulnak. S ha némely kézimunkájuk ugy technikai kivitelben, miat színezetben sikerül, azt legtöbb esetben műérzéküknek szokták betudni, mert vajmi kevesen részesülhettek még iskolán kívül a rajzolás felsőbb fokú oktatásában. Ezt igazolja a közelebbi országos nőipar-kiállítás.

A nők ezen műérzéké igen fontos feltétel az iparban és művészetben egyiránt. Ezek kifejlesztése nemesupán az iskola feladata, megérdemli a társadalom figyelmét is.

E célból alkalmas kíván adni Tóth János gymn. tanár, midőn azon nők számára, kik a rajzolás elemeiben jártassággal bírnak, hetenként 3 órában tanfolyamot rendez, melyben a rajzolás különféle nemeiben (kréta, pasztelrajz) valamint tus-, szépi- és vízfestészetben alapos oktatást nyerhetnek.

A tandíj havonként 1 forint. Jelentkezhetni lehet jan. 15-ig a nevezett tanárnál vagy a felsőbb leányiskola igazgatójánál, ki az intézet helyiségét és rajzeszközöket az ügy érdekében a tanfolyam rendelkezésére készséggel engedi át.

Felhívás.

A helybeli „Társadalmi kör“ megbizásából tisztelettel értesítjük a mélyen tisztelt közönséget, miszerint a helybeli kaszinó helyiségében minden héten — esütörtökön — Rácz János zenekarának közreműködése mellett társas összejövetelek fognak rendeztetni, melyekre a kaszinó igen tisztelt tagjait családjaik, esetleg vendégeikkel együtt van szerencsénk a társadalmi kör nevében meghívni.

Ezen estélyek, ha csak véletlen akadály közbe nem jön, mely előlegesen köztudomásra fog hozatni, minden esütörtökön, további meghívók kibocsátása nélkül meg lesznek tartva. — Kezdeté fél 9 órakor. — Belépti díj személyenként 50 kr. — Rimaszombat, 1882. január 5.

Bornemisza László.
Molnar József,

Előfizetési felhívás

a „GÖMÖR-KISHONT“
1882-ik évi folyamára.

Egész évre . . . . . 4 frt.
Negyed évre . . . . . 1 frt.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék.

Az előfizetést leggyorsabb postautalvánnyal esz közölni.

Rimaszombat, 1881. december 31.

A kiadóhivatal.

Lapunk mai számához van csatolva Bródy Bertalan „Nyílt levele“ Adám Markuszhoz.

Gömör-Kishont t. e. megye közigazgatási bizottsága holnap tartja rendes havi ülését.

Fejedelmi adomány. A király ő felsége 200 forint pénzsegélyt adott magánpénztárából a tüzkárosult kis-szlabosi ev. hitközségnek iskolaépítésre.

Esküvő. Farkas Gyula putnoki ügyvéd egybekelése Szentpétery Jolán k. a., Szentpétery Samu ref. lelkész s kiérdemült esperes leányával folyó hó 3-án ment végbe Pelsőzőn díszes nászközönség jelenlétében s üdvkívánatai mellett.

Tót-Pokorágyon. melynek hazafias szellemű lelkésze, az újvári nagyobb egyházbá távozott, a másodizben eszközölt választás alkalmával Hüvössi M. kezegei derék tanító fia választotta meg. A fűrészi egyház jobbnak látja végre az egyház felsőbbségének engedelmekedni s Lauesek mellőzésével papot választani. Azt halljuk, hogy az odavaló tanító fia, Vansza M. nógrádmegyei lelkész felé fordul a bizalom. A tót párt hívének mondják s így nincs okunk e választáson örülni.

Rimaszombati bálók. Tánchezdelvő ifjuságunk abban buzgólkodik, hogy a helybeli prot. gymnasium javára még e hóban látogatott bált rendezzen. — A farsang utolsó vasárnapján tartani szokott megyei ifjusági bál ez évben elmarad, mivel az ifjuság sorai nagyon megritkultak. E helyett rendez Riez János zenekara az nap bált, mely érdekességben a többi mulatságot felül fogja múlni. Ha még felemlítjük a mérszörbált, ugy kimerítettük az eddig napvilágra került farsangi bálehónikat.

Dr. Kelbenheyer Kálmán nyustyai körorvos ur meleg szavakban emlékszik meg érdemekben megőszült karsára dr. Lengyel Ferencz urról, azon akalmából, hogy 54 éves orvosi működéséért felsőbb helyről lett kiténtetve. Mi is őszintén esatlakozunk a jókívánatokhoz, s jól esik lelkünknek, hogy általa — miat szerkesztőségünkhez irt levele bizonyítja, megezőfolva látjuk e példabeszédet: „figulus figulum odit.“

Halálozás. Bugaczi Michalek László, a rimaszombati kir. törvényszék egyik hivatalnok, virágzó férfi korában f. hó 6-ik napján jobblétre szenderült. Özvegye s öt kiskoru gyermeke gyászolják. — Legyen álma esendes!

A három királyok napját fnyesen ünnepelték meg közéletünk egyik tevékeny tagjának, Okolicsányi Gáspár urnak vendégzerető házában Rihón, hova Rimaszombatból is többen kirándultak. A háziur, hogy e napot emlékezetesebbé tegye, 100 frotot adott a rimaszombati gymnasium alapítókéjének gyarapítására. Mi is örömmel esatlakozunk a jókívánatokhoz, s obajtjuk, hogy őt, mint a tiszta hazafiság egyik tántoríthatlan bajnokát, az Isten sokáig éltesse! — Sok ily nevést gymnasiumunknak!

Nagy-Róczen f. hó 14-dikén a „Magyar Casinó-egylet“ saját pénztára javára a nagy vendéglő termében zártkörű táncvizalmat rendez. — Ugyanott f. évi február 18-dikán az áll. s. polgári iskola ifjusági segély-egyletének javára álarozs táncvizalom leend.

Az országos nőipar kiállításon gömörmezei kiállítóknak odaitelt érmekeket és okmányokat a rimaszombati városi hatósághoz küldte a titkári hivatal ünnepélyes kiosztás végett. A kitüntetettek már át is vették érmeiket egyenkint, mert egy kis ünnepélyesség rendezése, a mit ilyenkor magunk is helyén levőnek tartunk, egészen elmaradt. Azt tartjuk különben, hogy azért történt a kiosztás oly nagy esendben, mert az ezüst érmeke mindenhez inkább hasonlitanak mint ezüsthez. Valóságos ólom az. és nem ezüst, a mi elég furesza szímben tünteti fel az expediturát. Mert hogy a bizottság maga ezüst helyet ólmot nem küld, az csak elég világos. Itt tehát lelki ismeretlen csalásról van szó, mert tévedésnek nem mondhatjuk, hiszen ólomérmeke nem osztattak ki, s azokat legfelébb 30 kron venni lehetett a kiállításon.

Tiszolczon a mult hó 29-én egy bankóhamisitót fogtak el, ki Urháznak, majd Csillaghnak adta ki magát, de mint okmányából kitünt, Haraszthy Vilmosnak hívják. 22 éves barsmegei születésű, állítólag 8 gymn. osztályt végzett egyén. — 4 db régi 5 frotos hamisitványt találtak nála, melyeknek egyik oldala eléggé sikerültnek mondható, míg azon oldal, melyen az országok címerei láthatók, felette gyarlók. A nyustyai szolgabíró intézkedett, hogy az illető minél előbb elmélkedhessék a rimaszombati börtönben a jogos és jogtalan eselekvények következményeiről. (E hír lapunk mult számába volt szánva, de már elkésve kaptuk).

Iparosügyi közlöny jelenik meg ez év elejétől kezdve Deesen Havas Gyula szerkesztése alatt. Miveltebb iparosaink s iparoktatással foglalkozó tanfériaink pártfogásába ajánlhatjuk e lapot, melynek egy szellemi, mint anyagi helyzete kitünő erők közreműködése által biztosítva van.

Hölgyeinknek. Dr Pulin angol orvos vizsgálatai szerint a magas sarku cipők, melyek másfél század óta divatosak, rendkívül káros hatással vannak a hátgerinzezre. Az a gyakori kimerültség tartósabb járás-keles után, hátfájás, fejszédélgs, rendszorint e barbár divat okai. S ez természetes, mert az izmok túlságos megeröltetése aztán a hátgerinez-bajokat idézi elő. Mikor lesz már divat ugy öltözködni, hogy az egészség ne szenvedjen.

A por, melyet az iparosok belélekeznek, leggyakoribb oka a tüdőbajoknak. A szén, vas és homokkő porának beszívása méregként hat a tüdőre. Statisztikai adatok bizonyítják, hogy 100 megbetegedési esetben lakatosoknál 11, szűesoknál 23, fodrászoknál 23, kárpitásoknál 26 tüdőbaj fordul elő. Az érezesizolók közt nehéz lélekeztetvétel (asthma) fejlődik ki, mely szintén tüdőbaj, de a rendes tüdővéstől abban különbözik, hogy nem örökölhető és gyógyítható. Lipcsében tapasztalták, hogy az érezezel dolgozók tüdeje ninesen annyira megtámadva, mint rendesen hiszik. Az itteni adatok szerint 1000 egyén közül 15—65 életév közt tüdővéstben elhal 4,7 a kereskedők közül, 6,7 a könyvkereskedők közül, 5 a posta- és táviróhivatalnokok közül, 4,7 a könyvtörök, 8,7 a szabók és 9,2 a eszmadiaik közül, míg az éreznunkásokra csak 4,5 esik. A lakatosok közül minden 1000-re csak 4 tüdővést esik, az ácsokra és kőművesekre 5,4, az asztalosokra 5,5, a pékekre, molnárokra és czukrászokra 6. A szövőiparnál a tüdővést gyakoribb s főleg a fodrászoknál és toll-munkásoknál; mi onnan van mert az anyagban már chemiai átalakulás is történik.

— **A bogáncsvirág mint divatczikk.** Bizarr divatot

akarnak behozni a budapesti elite-világ egy tekintélyes körének irányadó hölgyei, melynek nyomait már a közeli farsangon is fel fogjuk ismerhetni. A groteszk ujítás abban áll, hogy fejdisz gyanánt az eddigi használatban volt rózsza és kamélia helyett a magyar alföld egy eddig lenézett, jelentéktelen virágát, a bogáncskóró egyszerű, halványpiros vagy rózsaszínű kelyhét használják fel. No szegény rózsza és kamélia!

A nagy-szlabosi papirgyár-részvénytársaság decz. 30-dikán Lichtenstein József elnökte alatt folytatóság rendkívüli közgyűlést tartott. Elnök ama kijelentés után, hogy az összes 100 részvény deponáltatott s ezek birtokosai a gyűlésen jelen vannak, ez tehát határozatképes — felolvastatt az igazgatósági jelentés. Ebben első sorban hangsúlyoztatik, hogy a társaság az országos magyar iparegyesület védnöksége alatt ujjalakult. Az igazgatóság indítvány, hogy a masznkói papirgyár megvásároltassék, egyhangulag elfogadtatott s ennek fogantatásával az igazgatóság bizatott meg. Az eddigi befizetett részvénytöke 100 darab egyenkint 1000 frot névre szóló részvényből, tehát 100.000 frotból állott. A mai közgyűlés határozata értelmében ezen névre szóló részvények bemutatóra szóló részvényekké alakittatnak át oly módon, hogy minden egyes névre szóló részvény tulajdonosa egy részvényért és annak összes függő szelvényeiért 10 db bemutatóra szóló 100 frot névértékű teljesen befizetett részvényt nyer egyenértékű s így az eddigi 100.000 frotnyi részvénytöke 1000 db 100 frot névértékű teljesen befizetett részvényre osztatik fel, mely részvények az első kibocsátmányt képezik. Elfogadtatott az igazgatóság amaz indítványa is, hogy az eddigi 100 ezer frot részvénytöke 1.200.000 forintra emeltessék további 11.000 darab 100 forintos teljesen befizetett részvény kibocsátása által, mely részvények a második kibocsátmányt képezik. A közgyűlés egyuttal határozatilag kimondja, hogy eddigi egészét „Első magyar papiripar-részvénytársaság“-ra változtatja. Végül 8 igazgatósági s 3 felügyelő bizottsági tag választott. Igazg. tagokká választattak: br. Lipthay Béla, gr. Zichy Jenő, Keleti Károly, lovag Brüll Miksa, lovag Posner Károly Károly, Ellisen Károly, Gonzenbach Ottó, dr. Lichtenstern Lajos. Felügyelő bizottsági tagok: Tarnóczy Gusztáv, Szentgyörgyi Ottó, dr. Matuska Péter. Az ezután megtartott igazg. ülésben elnöké br. Lipthay Béla s vezérigazgató Dávid Károly választattak.

Lombfűrészlet című havi lap indult meg Tatán Maler I. szerkesztése és kiadásában. 4 mellékleten hrv minden számhoz lombfűrészelési és faragászati válogatott mintákat, még pedig külön a kezdők és külön a haladottabbak számára. Ezen kívül a faragásokat elemekre is kiterjeszti figyelmét. Az előfizetés egész évre 3 frot. A lombfűrészlet már meghonosított tanintézeteknek s azon szülőknak, kik 10—15 éves fiaiknak kedves és képző foglalkozást nyújtani kívánnak, ajánlhatjuk meghozatalát.

A szemüvegek használatá egyre terjed. Minthogy kivált a vidéken igen gyakran oly kereskedésekben szokták a szemüvegeket venni, melyekben szemmérő nines és optikáról sem sokat tudnak, igen szükséges a szemüvegek számát meghatározni. Ez így történik: Az ép szemnek 11 hüvelyk (29 cm.) távolságra lehet megeröltetés nélkül olvasni. Ha már most messzelátóval 23 hüvelyk távolságból még könnyen olvas valaki, míg közlebről nehezebben, a szükséges szemüveg számát akkép számítják ki, hogy a két szám sorozatát elosztják azok különbségével. Az eredmény tehát $23 - 11 = 12$; $23 : 12 = 21\frac{1}{2}$. A kis törtet elhagyhatjuk s így a czélszerű üveg 21-es számú lesz. Ha valaki apróbb tárgyakat élesen akar vizsgálni, erősebb szemüveget kell venni s akkor látási távolságul 11 hüvelyk helyett nyolezat vehet. Ez esetben lesz $23 - 8 = 15$; $23 : 15 = 12\frac{1}{3}$, azaz a szemüveg száma 12. Hasonló eljárás történik a rövidlátásoknál, csak hogy az eredmény akkor negativ lesz. Ha valaki 4 hüvelyk távolságban tud jól olvasni, pedig ohajlandó, hogy 12 hüvelykről is kényelmesen megismerhesse a betüket, a számítás lesz $4 - 12 = 8$; $23 : 8 = 2$ azaz hatos számú szemüveget kell venni. Idősebb emberek, kik pápaszemet már régóta használnak, rendszeren messzelátók lesznek, azaz szabad szemmel közelebről már tisztán semmit nem vehetnek ki. Ez esetben tanácsos, hogy a szemüveg számát időről-időre kisebbsítsék azaz pl. 22-ről fokontint 21-re, 20-ra, 19-re stb. szállítsák alá.

A „Magyar Szemle“ című tekintélyes irodalmi havi folyóirat szerkesztését Bodnár Szigmondtól Rudnyánszky Gyula vette át. A „Magyar Szemle“ havonkint hat iven tartalmazni fog érdekesítő eredeti elbeszéléseket, rajzokat és költeményeket, politikai, társadalmi és irodalmi tanulmányokat, aesthetikai, ndományos és ismeretterjesztő cikkeket, továbbá részletes, komoly és pártatlan bírálatokat a megjelent könyvekről, ujszimművekről, színészekről és írókról. Kiváló figyelemmel kíséri a lefolyt hónap összes eseményeit, védi az irodalom, a nyelv és a nemzetiség érdekeit és megismerteti a külföld irodalmi, politikai és társadalmi mozgalmait. A „Magyar Szemle“ munkatársai közé a legelső magyar írók és költők sorakoznak és a szerkesztőnek lehetőségessé teszik, hogy a „Magyar Szemle“ a magyar közönség legkedveltebb olvasmányát képezze. A „Magyar Szemle“ előfizetési ára egész évre 6 frot; füzetenként 60 kr. Az előfizetések a szerkesztőhöz Budapest, väczi körut 72. küldendők.

Rövid hírek: Lukácsy Sándor új népsziművet irt „Arva Szusika“ cím alatt, melyet f. hó 13-án adnak elő a népsziművészetben. — **Varsóban** a közelebbi zsidóüldözés következtében több mint 3000 egyént fogtak el. A rendezarók által okozott kár $2\frac{1}{2}$ millió rubelre tehető. — **Brussában,** a zsiat Törökországban óriási földrengés volt, mely egy egész városrészt tönkre tett. — **Nyéken** a mult hó 30-án temették el az öngyilkossá lett Bizony Miklós birtokost, kit a miskolezi hadgyakorlatok alkalmával egy katonatiszt, mert a szénakazlat dézsmálni akaró katonáknak ellent állt. — megbotoztatott. Az ebből eredő séggyen üzte a halálba. — **Németországban** a hirlapok erőlyesen folszólnak a tanulók tulterhelése ellen. — **Zsarnay Győző,** Miskolez városának derék főkapitánya a budapesti rendőrséghez neveztetett ki. — **Január 1-én** nyílt meg a szentgotthárdi vasut, az alagutot való átmenet 40 perezig tartott. — **Apatinban** a mult hét egyik éjjelén a kölesönös segélyegyletnek 5 lakattal ellátott vasszekrényéből 6400 frot veszett el, a külérőszaknak legkisebb nyoma nélkül. — **Budapesten** a kerepesi-uti köztemetőben a mult évben 8849 halottat temettek el, fennállása óta pedig, 1849. april 1-től 1882. január 1-ig 192,388-at.

CSARNOK.

Szerelm gőzerővel.

(Vége.)

— Ah mennyi igaz és mily érzélem, mily költői szépség e néhány sorban!

— Valóban megkapó és szép sorok és egészen azonos érzelmek szívemmel, mondá lelkesülten Gombházi ur. Igaz, hiába mégis csak igaz, szerelmem a mi éltünk fele.

Leontin erre nagyot sóhajt:

— Az ön szavaiból újra kitetszik doktor ur, hogy önök férfiak nem bírnak oly fogékonysággal a fenséges iránt mint mi leánykák. Az élet fele a szerelmem, mondá ön? Oh nem doktor ur! Szerelmem a mi egész életünk. Szerelemből születünk, szerelemből elhalunk. szerelmet szomjuhozza egész életünk, és oh mely gyakran hiába! Pedig mint Hajnalfi is oly igazán mondja:

„Hej a barom is elvész. szomj ha kinozza szegényt.“

Erre néhány pillanatnyi esend állt be, mialatt az ifju doktor ur nagyon gyanus színű arany gyűrűjét forgatta. majd komoly hadi tanácsot látszott ülni magában, mire megszólalt:

— Az imént nagysád bennünket férfiakat érzéketlenekeknek nevezett a fenséges iránt. Hogy épen nagysád ajkairól kell ezt hallanom: esodálom, mert egy oly szeretetre méltó szép és gazdag hölgygel szemben mint ön, hogy lehetett valaha férfi érzéketlen?

Leontin nagy gyorsasággal sűtő le e nyilatkozatra szeméit és zavarában tengerzöld selyemruháján babrált.

— Nincs ugyan jelentékeny vagyonom édes doktor ur, egy szerető forrón szerető szív s költői szárnyalásu lelkem összes kincsem, a mit ezen az orbis pietus ferrarumon bírok, oh de ha ön tudná, mennyire hevülök én Svédországgért, mely hévvel, mely odaadással esüggenék én azon férfi vállán . . . s szerelmem elkísérné nem bánom az éjszaki sarkig . . .

— Kérem, oh kérem nagysád, vága közbe Gombházi ur, egy igazi nemes ember nem tekint pusztán a sivár anyagiakra és oly szív mint az öné, ugy is méltó visszhangra lel . . .

Leontin tovább nem állhatván, karjait ölelésre tárva kiállta:

— Vagy-vagy! Ön megért engem, ugy-e édes doktor ur? Vagy önnel megyek Svédországba vagy senki mással, mert én — én —

— Szeretem önt mind halálig egészíté ki Gombházi ur a esonka mondatot. Most, oh most már látom, hogy szerelmem az egész élet?

A következő pillanatban két szerelmitas pár tartá egymást átölelve s mire ez ünnepléses jelenet véget ért, fülig piruló arezzal megszólalt Leontin.

Oh én doktora szívemnek. Szerelmem az ember menyországa ugy-e bár? De még keresztnevedet sem tudom muzsikám?!

Egy Tihamér birja szivedet, angyalom, felele Gombházi ur.

— Tihamér, Tihamér! Oh mely bájos név, így hívják az én kedvencz költőmet Hajnalfit is.

— De még egyet, édes Tihamér, ugy szeretnék már svédül hallani, e nyelvbe ismeretlenül is oly szerelmes vagyok. Kérlek, édes, mondj svédül egy szerelmi vallomást!

— A felszólított első pillanatra megzavarodottnak látszik, majd örömtűz futá el szeméit s kedvesétől elfordulva egy svédgyufa dobozt von elő, melynek ismert feliratát egyszer átfutván, a következő pillanatban már imádotja lábai előtt, mintegy Romeo, oly olvadékonysan szavalá:

Säherhet — tändstichor — utau svafvel och fosfor — tauda eudasi mót ladaus pläu!

Egy forró esők lön jutalma az oly szívhez szólóan előadott szerelmi vallomásnak, mire a vonat beért egy állomásra, hol egy alacsony, zömök uri ember tolakodott az érdemes pár közelébe.

Az új utitárs megérkezével a szerelmes turbékolásnak hirtelen vége szakadt, sőt ifju és hölgy feltűnőleg elsápadtak és mintegy parancsszóra kidugták fejüket az ablakon.

A vonat már jó ideig zakatolt, s a szerelmes pár még mindég kifelé fordított fejjel ült az új utitársnak.

— Igazán furesa emberek, mormogá a zömök ur, már egy félórja kandikálnak a nyitott ablakon . . . kész a hurut és nátha . . .

Végre meg nem állhatá már, hogy érdekes szomszédjait legalább oldalt jól szemügyre ne vegye s kis vártatva harsány hangon kiálta fel:

— Lehetséges-e? Jól látok? Maga az Buezi ur?

— Pszt! szakítá félbe kegyelemesdő ábrázattal Gombházi ur, egy szót se most, vagy . . .

— E pillanatban Leontin is bevoná fejét, míg Gombházi vagyis Buezi ur azon hirtelen újra az ablaknak dőlt.

— Az új utitársat erre még nagyobb esodálkozás fogta el, de Leontin nem engedé őt szóhoz jutni, és reszkető hangon susogá:

— Az isten szerelmére Répási ur, el ne áruljon; az ön kezébe van letéve ezuttal boldogságom. Ép az imént jegyzém el magamat dr. Gombházi urral, svédországi nagybirtokossal, de ha . . .

Fázhatott tán már a lovagias doktor ur, vagy gyanussá vált a jegyese és az idegen ur között folytatott suttogás, fejét másodszor is bevoná, mire Leontia az övét újra kidugta.

— Maga hamis ember, szóla Répási ur, maga amint észreveszem, valóságos Don Juan. — maga esinos fiatal özvegyeket akar szerencsétlenné tenni? Hahaha!

— Kegyelem édes Répási ur! Ó az én jegyese, Holdházi Leontin.

Répási ur azonban nagyon kegyetlen ember lehetett, mert, ki sem engedé őt beszélni, s Leontin nagysádot is elvonván az ablak mellől, mondá:

— Uraságtok ugy látszik nem ismerik egymást, megengedik, hogy egymásnak bemutatam: ez özvegy Boczi Jánosné Budapestről, — Buezi ur . . .

Az udvariatlan bemutatás Holdházi Leontin azaz Boczi Jánosné ő nagysága idegeire valóban zaklatólag hathatott, mert azonnal gyenge ajúlodozás fogta el, a mi azonban a jelen esetben épen nem akart sikerülni. Buezi ur

azonban a helyzet magaslatára emelkedve, Répási urral versenyezve hangos hahotában tört ki. Bocziné asszonyság is magához térve, duzzogva kérde:

— E szerint te nem vagy semmiféle doktor?

— Nem édes nagysám, én — én — borbély vagyok; s ha szabad kérdenem miben áll az ön rokonsága a Csépayakkal?

— Oh én édes istenem! sóhajtja a kérdésre a szép özvegy, — a szerelmem sötét verem, ugy-e édes Répási ur? Ezt ön is tudhatja. Kár, kár, hogy ön közbe jött, most mindennek vége!

— Sőt most vagyunk még a legelején. bizonyitgatja Répási ur; csak az imént ismerkedének meg egymással, s ha ismeretlenül is oly hő szerelmre gyuladtak, a mit nem kéték, valóban nem értem, mi gátolha ná most önöket — a teljes felismerés után, hogy egymáséi legyenek.

— Igaz, szóla lelkendezve Buezi ur.

— Valóban önnek igaza van Répási ur, rebegé özvegy Bocziné asszonyság.

— Nos hát boruljanak egymás nyakába és — és boldoguljanak.

Nem tudom mi lett a jelenet folytatása, mert ez érdemes párt csakhamar el kellett hagynom, de néhány nap mulva a következő hymen hír volt olvasható a „Fővárosi Lapokba“:

„Buczi Gergely gyakorló orvos, sebészmtűtő és borbély eljegyzé a női erényekben gazdag özvegy Boczi Jánosné Kis-Tápió-Sár-Szent-Keresztúron.“

Aczél Toll.

Hivatalos közlemények.

Rimaszombati kir. Törvényszék Elnöktől.

Pályázati hirdetés!

933. sz. eln. 1881. — A rimaszombati kir. Törvényszék területén lévő rozsnói kir. járásbírósnágnál üresedésbe jött irnoki állomásra, mely után évi 500 ft. fizetés, és 100 ft. lakpénz jár — a nagym. m. k. Igazságügyi miniszterium f. évi 3761./L. M. E. sz. a. engedélyénél fogva pályázat hirdettetik, felhivatnak a pályázni kívánók, hogy szabályszerűen felszerelt folyamodványaik az 1882. év január hó 20-ig ezen kir. Törvényszék elnökségénél nyujtsák be, a későbbben érkezendő folyamodványok figyelembe vételni nem fognak. — Rimaszombat, 1881. december 19.

Marton Rudolf, kir. tszéki elnök.

Rimaszombat város rendezett Tanácsától.

Pályázati hirdetmény.

927. sz. — Rimaszombat rendezett tanácsu város, a tulajdonát képező „Széchenyi“ kertben a jövő év február elsejétől egy képzett műkertész kíván alkalmazni, — a pályázni kívánók — bizonyítványokkal ellátott kérvényeket 1882. évi január hó 15-ik napjáig a polgármesteri hivatalnál beadhatják.

Javadalmazás: természetbéli lakás, évi 300 ft., 6 méteről tüzi fa és több előnyös jövedelmek.

Kelt Rimaszombatban, 1881. decz. 13-án.

Szabó György, polgármester.

A rimaszombati egyesült prot. gymnasium volt növendékei

1882. január 10-én (kedden)

a „Három rózsza“ vendéglő nagy termében a gymnasium javára szini előadást rendeznek. — Előadatik:

Pry Pál.

Vigjáték 5 felv. Irta Poole János, angolból ford. Csiky G.

Személyek:

Hardy, nyugalmazott ezredes	—	Manczel József.
Eliz, leánya	—	Lőrinczy Anna k. a.
Frank, unoka-öcse	—	Fábrý Géza.
Witherton, agglegény	—	Tóthy János.
Stanley Archibald	—	Molnár Ferencz.
Harry, fia	—	Bodrogközy Zoltán.
Pry Pál	—	Kozmay Dezső.
Grasp, Witherton házfelügyelője	—	Severlay Zoltán.
Doubledot, koresmáros	—	Kalocsay Béla.
Willis	—	Szabó Elemér.
Marianna	—	Létassy Anna k. a.
Subtléné, Witherton gazdasszonya	—	Kriston Margit k. a.
Phoebe, Eliz szobaleánya	—	Lőrinczy Judit k. a.
Simon, Hardy inasa	—	Krees Gyula.
Szolga	—	Báthory István.

Helyárak: Ülőhely 70 kr. — Állóhely 50 kr. — Karzat- és deákjegy a földszintre 30 kr.

Jegyek előre válthatók Baksay József ur kereskedésében és este a pénztárnál. — Felülvezetések köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak.

Kezdeté 7 órákor. — Az előadást táncz követi.

Piaczi árak: Rimaszombat, 1881. január hó 1-én tartott hetivásár alkalmával a gabonanevek és kapásnövények következőleg jegyeztek:

	hectoliterenkint métermázsáinkint			
Buza	8.75	8.50	10.50	10.30
Feles	7.50	—	9.—	8.50
Rozs	7.05	6.90	8.—	7.50
Arpa	5.—	4.80	6.50	6.00
Zab	2.—	1.85	6.50	6.00
Kukoricza	5.—	4.85		
Bab	12.00	9.00		
Kása	14.00	12.00		
Burgonya	2.15	2.—		
Széna, kötött	—	1.95		
Takarmány szalma	—	0.50		
Alom-szalma	—	0.35		
Zsúp-szalma	—	1.05		

Felelős szerkesztő s laptulajdonos: Petó Porubszki Pál.

Szerkesztőtárs: Fóthi Kovács Béla.

H I R D E T E S E K.

Kiadó lakások.

Rimaszombatban, a város legélénkebb részén fekvő (Fötér 16. szám) Sütheő István ur tulajdonát képező ház egész alsó része, a mely két kirakat-ablakkal ellátott világos és tágas bolthelyiségből, kényelmes lakás, száraz pincze, konyha, fatartó és az udvarban levő fa-házból áll; — továbbá ugyancsak a fötér 19-ik számú volt Birnstingel Sándor-féle ház egész első emeleti helyisége, mely négy tágas szoba, konyha kamara, padlás, pincze és fatartóból áll, folyó 1882. év april hó 24-től bérbe vehető. Bővebb értesítéssel szolgál Nagy Béla kereskedő Rimaszombatban.

SCHÖNFELD JÓZSEF,

férfi ruhakereskedő

Rimaszombat, cserencényi-utca, Dickmann-féle ház.

Alólirott tisztelettel jelentem a mélyen tisztelt közönségnek, hogy folyó évi október hó 20-án nyitám meg ujjonnan berendezett

férfi ruhakereskedésemet

hol a legújabb divat szerinti kész férfi-ruhák, gyermek-öltözkek, vadász-, Mencsikoff-telikabátok, utazó-bundák stb., stb., ugyszintén mindenféle francia-, brünni-, reichenbergi és több más külföldi gyártmányu ruhaszövetek a legnagyobb választékban találhatók fel. — Mérték utáni megrendelések, kívánság szerint, gyorsan és jutányosan eszközöltetnek.

A mélyen tisztelt közönség szives pártfogását bizton remélve, maradtam kész szolgáljak — Rimaszombat, 1881. október 15.

SCHÖNFELD JOZSEF, férfi ruhakészítő.

Országos vásárok alkalmával áru-csarnokom a fötéren a „Három Rózsza“ vendéglővel szemben lesz felállítva.

Nyílt levél

Ádám Markus rimaszombati lakos, állítólagos alkuszhoz!

Vannak rágalmazások és sértések, melyek a társadalmi „becsület-erkölesi“ szabályok alapján csak lovagias uton torolhatók vissza.

Ön engem álutakon társaimmal együtt rágalmazott, mely rágalomnak czélja volt engem nemesak szellemileg, de anyagilag, tehát vagyoniilag sujtani és tönkre tenni.

Mielőtt az ügyet a bíróságok elé vittem volna, lovagias elégtételre, előkelő férfiak által Önt felszólítottam, de Ön a lovagias elégtételt megtagadta, s pedig oly üres ürügyek mellett, hogy ez elégtételadás megtagadását másnak nem nevezhetem, mint természetében fekvő mérhetetlen gyávaságának szüleményét, mely gyávaság annyira vak, hogy egy iront is gyilkosnak tekint.*)

Ön levelileg visszautasítá a lovagias elégtétel-adást azon ürügy alatt, mintha én nem lennék méltó az ily elégtételre, állítván, hogy nyilvános helyen fel lettem pofozva, csak hogy elfelejteni látszik azon körülményt, mely szerint a megejtett sérelemkor azonnal vagy harmincz ember jelenlétében nyertem rögtöni elégtételt, tanuk erre a helybeli lakos Gellmänn Sámuel, Weisz Sámuel urak és többen.

A második kifogás: mintha én bünyenyítő nyomozat alatt állnék, hasonlóan csak koholmánya gyávaságának, — ellenem a büntető bíróságnál hála az égnek semmi vád nem létezik. A helybeli rendőri kapitányságnál van panaszom egy rendőr ellen, annak dolgaimba való illetéktelen beavatkozása végett, — és viszont a rendőrnek ellenem, — ezen ügy tanuk által fog eldöntetni és okvetlen javamra, ez tehát nem képez indokot arra nézve, hogy lovagias elégtételre érdemetlen lennék.

Mind ezen körülményeket, midőn a közönség tudomására hoznám; kényszerülve vagyok kinyilatkoztatni, hogy Ön — martiális alkotásának — a gyávaság mintaképe, mely kirivó tulajdona nemesak homlokán, de orratévesztett sas-formájával beható kifejezést nyer, s mi; — képzelt magasrangu pártfogóit arra indít, hogy bohóczként társaságukban tőrjék meg.

Jövőre nem lehetvén Önnek lovagias uton haladni, — végszavaimmal intem, hogy bujjon el oly helyre, a hol ember többé nem fogja látni.

Rimaszombat, 1882. január hó 1.

Bródy Bertalan.

---

*) Stein Fülöpnek tartozott — úgy mondja a krónika — Ádám Markus ur 8 frttal, nem birta s nem akarta fizetni, — Stein oldalzsebéből egy rettenetes villogó eszközt huzott elő, megöléssel fenyegetvén a hős Ádámot, mire a 8 frt csakhamar le lett fizetve, — a gyilkos eszköz pedig egy ártalmatlan ironnak bizonyult be?!

